

Stefan Sołtyszewski

"Apollinaris" r. 1965 i 1966

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 10/3-4, 357-362

1967

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEGLĄD CZASOPISM

APOLLINARIS

Periodyk naukowy — komentarz prawa kanonicznego, wydawany jest przez Instytut Obojga Praw Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego pod nazelną redakcją wybitnego kanonisty kardynała Fr. Roberti. Periodyk posiada trzy sektory: I Acta et documenta, II Studia, III Recensiones.

38 (1965) nr 1

Sacrosanctum Oecumenicum Concilium Vaticanum II:

- I. *Additamenta ad Ordinem Concilii Oecumenici Vaticani II celebrandi* — tekst autentyczny (ss. 3—4).
- II. *Notificatio diei 16 octobris 1964* (ss. 4—18).

Nota powyższa dotyczy porządku opracowywania schematów soborowych.

Te dwa dokumenty soborowe zostały zaopatrzone w dość obszerny komentarz wraz z adnotacjami źródłowymi.

Studia:

Felici A., *Utrum nomine episcopi comprehendendi poterint etiam alii praelati* (ss. 19—47). Autor prawnie dokumentuje, iż pojęcie biskupa obejmuje również: wikariuszów i prefektów apostolskich, wyższych superiorów zakonów kleryckich wyjętych, opatów i prałatów niezależnych, administratorów apostolskich, wikariuszów kapitulnych. Pod miano biskupa nie podpada natomiast wikariusz generalny, aczkolwiek i on jest ordynariuszem.

Przybyła A., *De limitibus efficacitae praeceptorum ad normam iuris canonici vigentis* (ss. 48—83). Autor niniejszej rozprawy postawił sobie zadanie określenia granic skuteczności nakazów w świetle obowiązującego prawa kanonicznego. Nakaz czy rozkaz (praeceptum) może być dany poszczególnym osobom lub dla chwilowej konieczności ogółowi. Ma on na celu głównie dobro poszczególnych osób, nie jest ograniczony do terytorium, lecz wprost odnosi się do osoby i wszędzie jej towarzyszy, ma więc zawsze charakter personalny. Nakazu nie można egzekwować sędownie, ustaje on z chwilą ustania władzy rozkazującej. Jeśli natomiast nakaz został dany na piśmie lub wobec dwóch świadków, można go dochodzić sędownie i mimo zgaśnięcia władzy rozkazującej nie ustaje (Kan. 24). Co do nakazów danych ogółowi Kodeks nie stanowi osobnych norm. Należy więc odnieść do nich przez analogię przepisy dotyczące nakazów danych

poszczególnym osobom. Poza tym oddzielnie została wyłożona kwestia bardziej skomplikowana i wymagająca szerszego potraktowania, a mianowicie problem skuteczności nakazu nielegalnego, czyli tzw. „rozkazu nielegalnie wiążącego“.

W konkluzji rozprawy Autor wyprowadza ogólny wniosek, iż stosownie do obowiązującego prawa tylko ten nakaz może być uznany za skuteczny i dlatego nakładający obowiązek jego wypełnienia, który dany jest przez prawowitego przełożonego, i odpowiada zasadom (co do skuteczności nakazu kościelnego ściśle pojętego) zawartym w kan. 24.

Mahfoud P., *Les mariages mixtes: Etude historico — canonique* (ss. 84—95). Dekret soborowy o Kościołach wschodnich katolickich przynosi pewne zmiany w dziedzinie prawa kościelnego wschodniego. Między innymi uległo reformie również prawo małżeńskie. Artykuł niniejszy rozpracowuje nowe dyspozycje prawne odnośnie małżeństw mieszanych. Składa się on z 3 części: I. Historia doktryny Kościoła; II. Katolickie pojęcie małżeństwa; III. Komentarz do soborowej reformy prawa małżeńskiego w Kościołach wschodnich katolickich. Należy nadmienić, iż Sobór Wat. II w powyższym dekrete stanowi, że kiedy katolik wschodni wchodzi w związek małżeński z akatolikiem wschodnim, to obowiązuje forma kanoniczna ślubu tylko „ad licetatem“, „ad validitatem“ wystarczy obecność świętego ministra.

Recensiones librorum (ss. 96—100).

38 (1965) nr 2

Acta Summi Pontificis Pauli VI:

- I. *Motu Proprio de loco Patriarcharum Orientalium in Sacro Cardinalium Collegio* — tekst łaciński (ss. 101—102).
  - II. *Jussus adhibendi novum Ordinem ad Cardinales creandos* (ss. 102—104).
  - III. *Motu Proprio de electione Decani et Subdecani Cardinalium Collegii*.
- Powyższe dokumenty zaopatrzone są w komentarz pióra G. de Clercq (ss. 105—107).

Studia:

Zeleny R., *The Quaestiunculae of Stephan of Roudice* (ss. 108—122). Studium niniejsze poświęcone jest kazuistycznemu traktowaniu mistrza Stefana z Rudnic w Czechach, który znany jest na ogół pod opisową nazwą „Quaestiunculae“. Jest to zarazem zbiór i podręcznik duszpasterskiej kazuistyki. Osobiste doświadczenie mistrza Stefana, jako profesora prawa kanonicznego na uniwersytecie praskim, wikariusza generalnego i wizytatora, było źródłem zebranych przypadków i rozwiązań kazuś. Kompilacja powstała w połowie XIV wieku. Autor studium w dalszych paragrafach przedstawia systematyczny układ kompilacji, jej źródła, treść, obejmującą prawo sakramentalne, prawo karne, problemy moralne, kwestie duszpasterskie i liturgiczne, problemy praktyczne prawno — moralne odnośnie własności.

Przybyła A., *De influxu praecepti in imputabilitatem criminalem ad normam iuris canonici vigentis* (ss. 123—174). Studium składa się z 3 części: I. Wpływ nakazu na poczytalność karną wykonawcy; II. Wpływ nakazu na poczytal-

ność karną nakazodawcy; III. Poczytalność karna osób trzecich w przypadkach mających związek z nakazem przełożonego. Autor przy roztrząsaniu powyższych zagadnień miał na uwadze rozróżnienie pomiędzy nakazem wiążącym i wyraźnie nielegalnym. W konkluzji Autor podkreśla, iż kwestia wpływu nakazu na poczytalność karną jest bardzo skomplikowana i wśród prawników świeckich, jak również kanonistów, dość kontrowersyjna. Dlatego postuluje, aby z racji rewizji Kodeksu zwrócić uwagę na tę kwestię i inserować do nowego Kodeksu wyraźny w tej materii statut. W ten sposób np. w przyczynach mających wpływ na poczytalność karną, przyczyny usprawiedliwiające odziedlił od okoliczności wykluczających lub zmniejszających samą winę.

M a h f o u d P., *Quel rite doit adopter le fidèle oriental acatholique qui rejoint l'Eglise catholique?* (175—185) Problem przechodzenia z jednego obrządku na drugi jest bardzo stary. Ze względów głównie politycznych w starożytności starano się zlatynizować Wschód. Począwszy od Grzegorza Wielkiego (590—604) papież kładł nacisk na konieczność zachowania obrządków wschodnich, zakazując wszelkie zmiany na korzyść obrządku łacińskiego i zachęcając Kościoły Wschodnie do zachowania wszystkich zwyczajów religijnych im właściwych. Po soborze florenckim Mikołaj V był zmuszony interweniować, aby przeszkodzić łacinnikom, by nie stawali się grekami „unionis praetextu“. Autor interpretuje najpierw historyczne dokumenty papieskie, dotyczące zmiany obrządku w oparciu o źródła z epoki nowożytnej, będące w mocy aż do Motu proprio „Cleri sanctitati“ z 2. VI. 1957. Następnie omawia partykularne prawodawstwo czterech Kościołów Wschodnich Kat., powstałe w międzyczasie, a dotyczące tej samej materii. Wreszcie przechodzi do omówienia Motu proprio „Cleri sanctitati“ o zmianie obrządku i konkluduje interpretację pasażu dekretu o Kościołach Wschodnich Katolickich, który traktuje o wierności dla obrządku. Dekret soborowy nakłada na wszystkich wiernych wschodnich, katolików i niekatolików przechodzących na katolicyzm, o b o w i ą z e k z a c h o w a n i a w ł a s n e g o o b r z ą d k u. Motu proprio „Cleri sanctitati“ zezwalało w tym wypadku na wybór obrządku.

R e c e n s i o n e s l i b r o r u m (ss. 186—190).

V a n d e W i e l C., *Cronika* (ss. 191—207). Pod tym tytułem Autor daje wykaz treści, zawartej w *Acta Apostolicae Sedis* 56 (1964) (ss. 191—207).

38 (1965) nr 3

A c t a S u m m i P o n t i f i c i s :

Motu Proprio, Synodus Episcoporum pro universa Ecclesia constituitur — tekst dokumentu i adnotacje doń dokonane przez C. de Clercq (ss. 209—214).

S t u d i a :

D e C l e r q C., *Initia iuridica Ecclesiarum Orientalium* (ss. 215—235). Studium posiada podtytuł mówiący o początkach prawnych Kościołów Wschodnich i podzielone jest na 4 rozdziały: I-szy rozdział o hierarchii początkowej i Kościołach lokalnych; II-gi — o stosunkach Kościołów lokalnych między sobą, ze Stolicą Apostolską, z Państwem; II-ci — o wolności kultu, o synodach jako

prawodawcach, o prowincjach kościelnych; IV-ty — o majątku kościelnym, sakramentach i życiu monastycznym.

Rostislav Zeleny, *Quaestiunculae Stephani Rudnicensis* (ss. 236—283). R. Z. opracował i opublikował na łamach „Apollinaris“ pierwszą część kompilacji pt. „Quaestiunculae“, składającej się z 200 kazusów i ich rozwiązań z zakresu prawa sakramentalnego, karnego, liturgicznego, problemów moralnych i duszpasterskich, dokonanej przez Stefana z Rudnic w Czechosłowacji w połowie XIV w.

Recensiones librorum (ss. 284—287).

Van de Wiel C., *Recensio ephemeridum a. 1964* (ss. 288—301). Jest to zestawienie grupowe artykułów poszczególnych czasopism naukowych za r. 1964 na następujące tematy: filozofia prawa i prawo naturalne, historia prawa kanonicznego, prawo kodeksu łacińskiego, prawo kościelne wschodnie, prawo publiczne i konkordatowe.

38 (1965) nr 4

Acta Summi Pontificis:

Motu Proprio, Sacrae Congregationis S. Officii nomen et ordo immutantur (ss. 303—306). Jest to autentyczny tekst Motu Proprio Pawła VI o zmianie nazwy i organizacji Kongregacji Św. Officium oraz komentarz pióra C. de Clercq.

Studia:

Erriquenz L., *I legati pontifici in Oriente dal 1261 al 1334* (ss. 307—347). Studium składa się z następujących rozdziałów: I. Papieże, Bizancjum, inne królestwa na Wschodzie, II. Legaci franciszkanie, III. Legaci dominikanie, IV. Biskupi patriarchowie i kardynałowie legaci Stolicy Ap.; V. Skutki historyczno-prawne odnośnie legatów i legacji.

De Clercq C., *Diversitas iuridica Ecclesiarum Orientalium* (ss. 348—371).

Jest to kontynuacja studium o prawie Kościołów Wschodnich. Tym razem Autor traktuje o różnicach prawnych pomiędzy poszczególnymi Kościołami Wschodnimi w rozdziałach: I. Kościół Cheldejski i Kościół Armeński; II. Kodyfikacje i zbiory bizantyńskie — Różnice u Syryjczyków i Koptów; III. Hierarchie pod panowaniem Arabów. Sądy kościelne; IV. Patriarchat konstantynopolski. Prawodawstwo kanoniczne bizantyjskie.

Rotislav Zeleny, *Quaestiunculae Stephani Rudnicensis* (ss. 374—405). Jest to druga część tekstu zbioru, opracowanego edytorsko, obejmującego 56 kwestii i rozwiązań z zakresu prawa kanonicznego, teologii moralnej, pasterskiej i liturgicznej. Na końcu, co jest bardzo przydatne przy pracy naukowej i praktycznej, wydawca zamieścił indeks rzeczy dla całego zbioru.

39 (1966) nr 1

Acta et documenta:

Constitutio Apostolica de ecclesiastica poenitentiae disciplina — tekst oryginalny z obszerną dokumentacją źródłową (ss. 3—21).

Sacra congregatio pro doctrina fidei — *Instructio de matrimoniis mixtis* — tekst oryginalny (ss. 22—25).

Studia:

Honings B., *Procreazione responsabile nella luce conciliare* (ss. 26—70).

Artykuł porusza palące zagadnienie odpowiedzialnej prokreacji w świetle soboru wat. II. Rozdział I traktuje o ontologii boskoludzkiej małżeństwa i rodziny. Rozdział II podkreśla dwa walory, które winny być w zgodzie przy prokreacji, a mianowicie miłość małżeńska i uszanowanie życia. Rozdz. III mówi o podwyższeniu waloru moralności w małżeństwie i rodzinie, akcentowanym przez Sobór.

Mahfoud P., *Les mariages mixtes: probleme de licéité en droit canonique oriental actuel* (ss. 71—92).

Dekret soborowy o Katolickich Kościołach Wschodnich z 21. XI. 1964 stwierdza, iż dla małżeństwa pomiędzy dwoma wiernymi wschodnimi, z których jeden jest katolikiem a drugi akatolikiem, forma kanoniczna nie jest konieczna do ważności, lecz tylko do godziwości małżeństwa. Autor omawia problem godziwości małżeństw mieszanych w niedawnej reformie soborowej. Posługuje się przy tym rozważaniami historycznymi praktycznymi, studium zasadniczych dokumentów, które traktują o tym zagadnieniu i analizą różnych przypadków, które mogą się przy tym wyłonić. W końcu zajmuje się rozwiązaniem trudności, które mogą powstać obecnie w związku z „cautiones” wymaganymi przez Kościół. Autor zastrzega się, iż są to jego osobiste refleksje nad tekstami, gdyż autentyczna ich interpretacja należy do Stolicy Ap.

Damiza G., *Convalidazione dei matrimoni nulli contratti da acattolici* (ss. 93—98).

Recensiones (ss. 99—106)

W dziale tym zamieszczono osiem recenzji prac, pomiędzy którymi znajduje się recenzja X-tego tomu *Concilia Poloniae* — *Synody diecezji wrocławskiej i ich statuty*, opracowane przez Jakuba Sawickiego.

39 (1966) nr 2

Acta et documenta:

Litterae Apostolicae Motu Proprio datae.

I

Sacrae Congregationis S. Officii nomen et ordo immutantur — tekst oryginalny, bez komentarza (ss. 109—112).

II

Normae Episcopis impertiuntur ad facultatem dispensandi spectantes — tekst oryginalny, bez komentarza (ss. 112—117).

S. Congregatio pro doctrina fidei — *Notificatio* (ss. 118). Jest to nota wyjaśniająca Św Kongregacji dla nauki wiary w sprawie indeksu książek, który nadal posiada swoją siłę moralną, lecz nie posiada mocy prawa kościelnego z dołączonymi doń cenzurami.

Studia:

Mesini C., *Consilium di Berolamo Zanettini* ((— 1493) *su la precedenza tra l'arcidiacono ed il rettore dell' universita di Bologna* (ss. 119—157).

Wydawca przygotował do druku i bogato udokumentował przypisami tekst pracy iurysty bolońskiego pt. „Refleksja Hieronima Zanettini (+ 1493) nad precedencją pomiędzy archidiaconem a rektorem uniwersytetu w Bolognii“. Publikowany tekst poprzedza: wprowadzenie do tekstu, biografia autora, bibliografia jego prac oraz komentarz do tekstu, dokonana przez autora — wydawcę. Autor w konkluzji stwierdza, w oparciu o prawo kanoniczne i świeckie oraz licznych pisarzy, że rektor uniwersytetu bolońskiego posiada precedencję przed archidiaconem katedry bolońskiej.

Herbut J., *De ieiunio et abstinentia in Ecclesia Byzantina* (ss. 158—200).

Przedmiotem tego studium jest post kościelny oraz wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych w Kościele bizantyjskim od jego początku aż do XI wieku włącznie. Pracę można podzielić na 4 części: W I-szej części Autor traktuje a) o poście i wstrzemięźliwości w Piśmie św. i w praktyce pierwotnego Kościoła; b) o poście i wstrzemięźliwości w Kościele bizantyjskim w ogóle. W II-giej części jest mowa o czasach postu i wstrzemięźliwości. W III-ciej części znajduje się systematyczny wykład o sposobie zachowania postu i abstenencji. Wreszcie w IV-tej części Autor zebrał „ad modum conclusionis“ główne myśli i poszczególne wnioski, do których w trakcie rozprawy doszedł.

D a h y o t — D o l i v e t J., *Le Motu Proprio Pastorale Munus“ et les religieuses* (ss. 201—213).

Wśród 40 uprawnień „Pastorale Munus“ 7 odnosi się do zakonników i zakonnic. Właśnie o nich traktuje niniejszy artykuł wykładając treść i ich konsekwencje.

R e c e n s i o n e s (ss. 214—224).

Ks. Stefan Soltyszewski

REVUE DE DROIT CANONIQUE
15 (1965) nr 1

Kwartalnik prawnokanoniczny: *Revue de droit canonique*, wydany jest przez uniwersytet w Strasburgu przy pomocy Narodowego Centrum Poszukiwań Naukowych (Centre National de la Recherche Scientifique). Czasopismo posiada w zasadzie 3 działy: *Etudes, chroniques, Bulletin critique*. Objętość kwartalnika wynosi 96 stron (6 ark. druk.) in 8°. Redaktorem i administratorem pisma jest ks. kan. Jean Bernhard, którego artykuły często widnieją na kartach „Revue“. Cenę rocznego abonamentu ustalono na 30 franków dla Francji i na 7 dolarów — dla zagranicy.

W e b e r J., *Perspectives ouverts par la 3-e session du concile du Vatican II* (ss. 4—16). Autor „ex professo“ zajmuje się soborem w artykule podzielonym na 5 rozdziałów: I. Początki soboru; II. Schematy dyskutowane; III. Dekret „O ekumenizmie“ i jego aneksy; IV. Konstytucje „O Kościele“; V. Wnioski.

T r i n h D i n h T i e u, *Les differents cas d'erreur sur la personne, Cause de*